

Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması¹

Adaptation of the Sixfold Self-Construal Scale to Turkish Culture

Bahadır ÖZCAN

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi
bhdozcan@yahoo.com

ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0003-4278-8417

Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
s.ogulmus@gmail.com

ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0002-8737-5141

Öz

İnsan davranışlarının anlaşılmasına ve açıklanmasına katkı sağlayan yapılardan biride kültürdür. Benliğin kültürden etkilenen boyutunu ifade etmek için benlik kurgusu kavramı kullanılmaktadır. Bu benlik kurgusu tanımlamaları benliğin farklı boyutlarını kapsamaktadır. Benlik kurgusunun boyutları bireyin kendi benliği ve sosyal çevresiyle kurduğu ilişkiler bağlamında tanımlanmaktadır. İnsan davranışlarının kültürel içeriklerinin anlaşılabilmesi için, öncelikli olarak benlik kurgusunun tanımlanmasına ve bu tanımlama çerçevesinde ölçülmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Türk kültüründe benlik kurgusunun daha kapsamlı ve toplulukçu özellikleri içerecek şekilde ölçülmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Harb ve Smith (2008) tarafından toplulukçu kültüre sahip ülkelerinde içerisinde yer aldığı daha kapsamlı bir kültürel bağlamda geliştirilen Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği'nin (6BKÖ) Türk kültürüne uyarlayıp geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır. Araştırmanın katılımcılarını lisans eğitimine devam eden 330 öğrenci oluşturmaktadır. Orijinal ölçeğin gösterdiği altı boyutlu yapıyı Türk kültüründe test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA sonuçlarına göre $\chi^2/sd = 2.95$, RMSEA = .07, CFI = .93, NNFI = .92 ve SRMR = .05 olarak bulunmuştur. Ayrıca geçerlik çalışması kapsamında yapılan madde-toplam korelasyon analizi sonuçları elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin altı boyut için $\alpha = .73$ ile $\alpha = .94$ aralığında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin kararlılığını test etmek için ölçeğin her boyutu için hesaplanan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı $r = .70$ ile $r = .82$ aralığında bulunmuştur. 6BKÖ'nün Türk kültürüne uyarlama sürecinde elde edilen bulgular, ölçeğin Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu ölçme aracı benlik kurgusunun bireysel düzeyde ölçülmesini gerektiren psikoloji çalışmalarında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Benlik kurgusu, ölçek, doğrulayıcı faktör analizi, üniversite öğrencileri

Abstract

Culture is one of the contexts that contribute to understanding and explaining human behavior. The concept of self-construal is used to explain the dimension of the self shaped by culture. These self-construal definitions cover different dimensions of the self. The dimensions of the self-construct are defined from the context of the individual's own self and relationships with his or her social environment. In order to understand the cultural contents of human behaviors, firstly, self-construal needs to be defined and measured within the framework of this definition. In this context, it is important to measure the self-construal in Turkish culture to include more comprehensive and collective features. this study aimed to investigate the validity and reliability studies of the Six-fold Self-Construal Scale developed by Harb and Smith. The research participants consisted of 330 students studying in the 1st, 2nd, 3rd, and 4th grades undergraduate between the ages of 18-25. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was used to test the six-dimensions structure shown by the original scale in Turkish culture. The results of DFA showed that $\chi^2/sd = 2.95$, RMSEA = .07, CFI = .93, NNFI = .92 and SRMR = .05. In the reliability study, Cronbach Alpha values ranged between $\alpha = .73$ and $\alpha = .94$ for six dimensions. To test the scale's stability, the test-retest reliability coefficient calculated for each dimension of the scale was found between $r = .70$ and $r = .82$. The results obtained in the adaptation process of the Six-fold Self-construal Scale to Turkish culture showed that the scale is a valid and reliable instrument in Turkish culture. It can be used in psychology studies in which self-construal needs to be measured.

Keywords: Self-construal, scale, confirmatory factor analysis, undergraduate student

¹ Bu çalışma, ilk yazarın doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Giriş

Benlik Kurgusu

Benliğin kültürden etkilenen boyutu benlik kurgusu kavramı ile ifade edilmektedir. Benlik kurgusu tanımlamaları benliğin farklı boyutlarını kapsamaktadır ve bu benlik kurgusu boyutları bireyin benliğiyle ve sosyal çevresiyle kurduğu ilişkiler çerçevesinde tanımlanmaktadır. Singelis² davranış bilimleri alanının en önemli kavramlardan biri olarak gördüğü benlik kurgusunu, “genel olarak bilişsel ve duygusal süreçlerin örgütlenmesinde ve davranışların düzenlenmesinde işlev gören bir yapı” olarak tanımlamıştır. Markus ve Kitayama³ benlik kurgusunu ekolojik düzeyde ele almanın ötesine geçerek bireysel düzeyde psikolojik bir kavram olarak ele alan ilk araştırmacılarıdır. Onlar benlikle kültür arasındaki etkileşim sonucunda ortaya çıkan benlik kurgusunun, bireyin bilişine, duygularına ve güdüsüne olan etkisine dikkat çekmişlerdir. Benlik kurgusu, bireyin dünyayı algılayış biçimini, değerlerini, tutumlarını ve sosyal rollerini etkileyerek davranışına yön vermektedir⁴. Banaji ve Prentice⁵ göre benlik kurgusu bireyin yakından uzağa sosyal çevreyle etkileşimiyle şekillenen dinamik bir süreçtir. Kağıtçıbaşı⁶ ise benlik kurgusunu kişinin gereksinim, yetenek, güdü ve haklarını içeren bireye ait içsel özelliklerden oluşan bir yapı olarak görmüştür. Bu özelliklere her birey farklı düzeylerde sahiptir ve sahip olduğu bu özellikleri farklı sosyal ortamlarda duygu, düşünce ve davranışlarını düzenlemede kullanır⁷. Benlik kurgusu kişiden kişiye, toplumdaki topluma farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma, kültürler arasındaki duygu, düşünce ve davranış farklılıklarını beraberinde getirmektedir⁸. Sonuç olarak, benlik kurgusu kendimizi, başkalarını ve dünyayı nasıl algılayacağımızı belirleyerek duygu, düşünce ve davranışımıza yön vermektedir.

Kültürel düzeydeki bireycilik-toplulukçuluk ayrımına göre Türkiye genelde toplulukçu bir kültür olarak kabul edilmektedir⁹. Ayrıca Türk toplumunda üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan eğitim düzeyi yüksek bireyler arasında yakın ilişkiler azalmadan bireyselleşmeye yönelik güçlü bir eğilim gözlenmektedir¹⁰. Bu benlikteki toplumsal dönüşüm, benliğin yalnız özerk veya ilişkisel olarak tanımlanmasını içeren ikili benlik kurgusu ayrımını içeren modelin sorgulanmasını beraberinde getirmiştir¹¹. Kağıtçıbaşı¹², bu sorgulamayı temel alarak üç farklı aile yapısında ortaya çıkan üç farklı benlik kurgusunu (özerk-ayrık, bağımlı-ilişkisel ve özerk-ilişkisel) içeren bir benlik kurgusu modeli ortaya koymuştur. Kağıtçıbaşı¹³ göre toplumdaki sosyal ve ekonomik değişimler aile sistemindeki değişimleri de beraberinde getirmiştir. Aile yapısındaki bu değişimler sonucu özerklik ve ilişkiselliği bir araya getiren özerk-ilişkisel benlik kurgusu, üçüncü bir benlik kurgusu boyutu olarak ortaya çıkmıştır.

Bireyin yaşamında hangi benlik kurgusunun daha baskın ve etkili olacağını belirleyen genelde içinde yaşanılan kültür ve özeldi ise ailedeki yetiştirilme sürecidir¹⁴. Yamada ve Singelis¹⁵ göre kültür benlik kavramının gelişimini etkilemekte ve bireyin sosyal çevresi ile olan ilişkileri de benlik kurgusunu belirlemektedir. Böylece, belirli bir toplumda yetişen kişiler genelde o toplumdaki kültürün sahip olduğu bireyci ve toplulukçu değer yönelimlerine paralel benlik kurgusu geliştirmektedir.

² Singelis 1994

³ Markus & Kitayama 1991

⁴ Markus & Kitayama 2003

⁵ Banaji & Prentice 1994

⁶ Kağıtçıbaşı 2017

⁷ Kağıtçıbaşı 1999

⁸ Kağıtçıbaşı 2017

⁹ Hofstede 2001

¹⁰ Kağıtçıbaşı 2005

¹¹ Kağıtçıbaşı 2005

¹² Kağıtçıbaşı 2010

¹³ Kağıtçıbaşı 2000

¹⁴ Kağıtçıbaşı 2000

¹⁵ Yamada & Singelis, 1999

Benlik Kurgusunun Ölçümü

Farklı kültürlerdeki benlik kurgusu araştırmaları 1990'ların ortalarından itibaren başlamıştır. Benlik kurgusunu ölçmeye yönelik iki ana yol benimsenmiştir; bunlardan ilki kişinin kendi benliğiyle ilgili düşüncelerinin belirtildiği (örn., Twenty Statements Test [TST]; Kuhn & McPartland¹⁶) ve diğer yol ise dereceleme tipi maddeler içeren tutum ölçekleridir (örn., Gudykunst et al.; Kağıtçıbaşı; Kashima & Hardie; Singelis)¹⁷. Benlikle ilgili bağımsız ve karşılıklı bağımlı benlik kurgusu boyutları ortaya konulmuştur. Bu çalışmalarda Hofsted'in¹⁸ ulusal düzeyde ortaya koyduğu bireycilik-toplulukçuluk boyutları takip edilmemiştir. Onun yerine, toplulukçu diye kabul edilen Asya kültürlerinde baskın olarak görülen karşılıklı bağımlı benlik kurgusu, bireyci kabul edilen batı kültürlerinde ise daha fazla görülen bağımsız benlik kurgusu kullanılmıştır¹⁹. Benlik kurgusunun ölçümünde kullanılan TST ve likert tipi tutum ölçeklerinde önemli derecede kavramsal ve ampirik sorunlarla karşılaşmıştır²⁰.

Kültürlerarası psikoloji araştırmalarının ortaya koyduğu en önemli bulgulardan biri, ilişkiselliğin önemli olduğu toplulukçu kültürlerde benlik kurgusu ölçümünde bağlama ihtiyaç duyulmasıdır²¹. Toplulukçu kültürlerden gelen bireyler durumu algılamakta davranışın veya psikolojik sürecin yaşandığı bağlama odaklanma eğilimi, bağlamsalcılık (situationsism veya contextualism) olarak adlandırılmıştır²². İlişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin davranışları bağlamdan, bağımsız benlik kurgusuna sahip bireylere göre daha fazla etkilenmektedir²³.

Kültürel psikolojide kullanılan dereceleme ölçekleriyle ilgili sorunlardan biri de (örn., Gudykunst et al.; Singelis)²⁴ ölçek maddelerinin ifade edilmesi ve içeriğiyle ilgilidir²⁵. Benlik kurgusunu ölçen ölçek araçlarındaki maddeler ile bireycilik-toplulukçuluk ölçeklerindeki maddeler birbirleriyle çok fazla benzerlik göstermektedir²⁶. Bireycilik-toplulukçuluğu bireysel düzeyde ölçen ölçekler bireylerin değer eğilimlerini ölçmektedir ve değer iyi ve kötüyle ilgilenirken, benlik kurgusu farklı benlik tanımlamalarıyla ilgilenmektedir. Bu nedenle benlik kurgusu ölçeklerinde değer ölçümleri yer almamalıdır²⁷. İkinci problem ise benlik kurgusu ölçeklerinin farklı kültürlerde uygulandıklarında ortaya çıkan yapısal değişkenlik ve güvenilirlikle ilgili sorundur²⁸. Bu ölçekler Doğu Asyalı ve Kuzey Amerikalı örneklem dışı çok az uygulanabilmektedir²⁹. Ölçümlerinin geçerliğini ve güvenilirliğini doğrulamak için çok az araştırmacı tarafından yapısal analizler yapılmıştır³⁰. Harb³¹, Singelis'in benlik kurgusu ölçeğiyle 900 Lübnanlı örneklem üzerinde yaptığı çalışmada ölçekle ilgili düşük güvenilirlik ve zayıf faktör yapısı belirtmiştir. Benzer sonuçlar Türkiye, Hong Kong ve İngiltere'de de elde edilmiştir. Üçüncü sorun ise dengeli bir şekilde oluşturulmuş bağlama olan ihtiyaçtır.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda benlik kurgusu kişisel (personel), ilişkiseli (relational) ve toplulukçu (collective) olmak üzere üç boyuta ele alınmıştır (örn., Kağıtçıbaşı; Kashima & Hardie)³². Brewer ve Chen'e³³ göre bireycilik-toplulukçuluğun ne ifade ettiğini tam olarak anlayabilmek için sadece bireyci, ilişkiseli ve toplulukçu kimlikler arasında ayrımlara gidilmemeli, bunun yerine bu kimlikleri ifade eden benlik kurgusu ve değerler arasındaki farklılıkların belirlenmesi gerekmektedir. Harb ve Smith³⁴ ise benlik kurgusunu dört farklı boyutta ortaya koymuştur. Bu boyutlardan biri, benliğin kişisel ya da bireyselleşmiş boyutunu ifade eden "kişisel benlik"tir. (personel self). Benliğin bu boyutu genelde

¹⁶ Kuhn & McPartland 1954

¹⁷ Gudykunst et al. 1996; Kağıtçıbaşı 2010; Kashima & Hardie 2000; Singelis 1994

¹⁸ Hofsted 2001

¹⁹ Singelis & Brown 1995; Singelis, Triandis, Bhawuk, & Gelfand 1995

²⁰ Kağıtçıbaşı, 2005

²¹ Harb & Smith 2008

²² Choi, Nisbett, & Norenzenyan 1999; Haberstroh, Oyserman, Schwarz, Kuhn, & Ji 2002

²³ Singelis & Brown 1995

²⁴ Gudykunst et al. 1996; Singelis 1994

²⁵ Harb & Smith 2008

²⁶ Triandis 1996

²⁷ Harb & Smith 2008

²⁸ Van de Vijver & Leung 1997

²⁹ Oyserman, Coon, & Kimmelmeier 2002

³⁰ Harb & Smith 2008

³¹ Harb 1999

³² Kağıtçıbaşı 2010; Kashima & Hardie 2000

³³ Brewer & Chen 2007

³⁴ Harb & Smith 2008

batıdaki araştırmalarda çalışılan benliktir ve Markus ve Kitiyama'nın³⁵ bağımsız benliğine karşılık gelmektedir. Kişisel benlik diğerlerinden farklılaşmaya çalışır, kendine özgü ve bağımsız benlik sunumlarıyla bunu yapar. Benlik kurgusunun ikincisi, ilişkisel (relational) veya kişilerarası (interpersonal) benliktir, bu benlik yakın ilişkilerle veya küçük gruplarda yaşanan daha sıkı, yakın ve samimi etkileşimleri kapsar (aile ilişkileri gibi). Benliğin üçüncü boyutu toplulukçu benliktir ve burada benlik geniş grupların (sosyal veya politik grup üyeliği gibi) içindeki karşılıklı model almaları oluşur. Toplulukçu benlik bağlı bulunduğu grupla ilişkili rolleri ve normları benimser, kabul eder. İlişkisel benlikte olduğu gibi etkileşim örüntüleri sorgulanmaz. Benlik kurgusunun son boyutu ise insancıl benliktir, burada birey tüm insanlığı ilgilendiren sorunlarla ilgilenir ve tepkilerini tüm insanlık bağlamında değerlendirerek verir³⁶. Benlik kurgusunun boyutlarının betimlenmesinde ilişkisel, toplulukçu, kişisel ve insancıl olmak üzere dört bağlam ortaya koyulmuştur.

Farklı büyüklükteki sosyal gruplar farklı dinamikler oluşturur. İlişkisel benliği toplulukçu benlikten ayırmada anahtar değişken benliğin bağlı olduğu gruptur. Grup ilişkilerinin yakınlığı ve grubun büyüklüğü o grubun ilişkisel mi yoksa toplulukçu mu olduğunu belirlemektedir. İlişkisel benlik daha küçük sosyal grupları içerirken toplulukçu benlik daha geniş sosyal grupları içermektedir³⁷. Grup çeşitleri ve onların benlikle olan ilişkileri grubun büyüklüğüne ve ilişkilerin yakınlığına göre değişmesinin yanı sıra gruplar arasındaki ilişkinin eşitliğe veya hiyerarşiye dayanmasına göre de farklılaşmaktadır. Hofstede'nin ulusal düzeydeki güçten uzaklaşmayı (power distance) içeren bakış açısı, Triandis'in³⁸ bireycilik ve toplulukçuluğun yatay ve dikey boyutlarını ortaya koymasında yol gösterici olmuştur. Bu bağlamda benlik kurgusunun ölçümüyle ilgili ortaya koyulan alan yazın ve eleştirileri dikkate alarak Harb ve Smith³⁹, benlik kurgusunu dört bağlamda ve altı boyutta betimleyen bir benlik kurgusu modeli ortaya koymuştur. Bu modelde yer alan benlik kurgusunun altı boyutu; ilişkisel yatay benlik, ilişkisel dikey benlik, toplulukçu yatay benlik, toplulukçu dikey benlik, bireyci benlik ve insancıl benlik kurgusu şeklinde sınıflandırılmıştır⁴⁰.

Araştırmanın Amacı

Benlik kurgusunun ölçümü amacıyla geliştirilmiş ölçme araçları içinde Harb ve Smith'in (2008) Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği'nin geliştirilme sürecinin toplulukçu kültürlerde de (Lübnan, Suriye, Ürdün) yürütülmesi, toplulukçu bir kültürde benlik kurgusunun ölçümünde bu ölçme aracına öne çıkarmaktadır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde toplulukçu kültürün bağlamsalıcılığının göz önünde bulundurulması, ölçeğin psikometrik çalışmalarının toplulukçu kültürlerde de yapılmış olması, benlik kurgusunu daha kapsamlı olarak altı boyutlu olarak ölçebilmesi, faktör yapısının kararlılığı ve alt boyutların güvenilirlik düzeyleri dikkate alındığında, söz konusu ölçme aracının benlik kurgusunun Türk kültüründe ölçülmesinde benzerlerine göre örneğin, Benlik Kurgusu Ölçeği⁴¹, Benlik Kurgusu ve Indcol Ölçekleri⁴², İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği⁴³, Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçekleri⁴⁴, İlişkisel Benlik Ölçeği⁴⁵ üstünlüklerinin bulunmasıdır. Bu bağlamda bu araştırmada benlik kurgusunu altı boyutta ölçen 6BKÖ'nün üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yaparak Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Karasar'a⁴⁶ göre betimsel çalışmalar, var olan bir durumu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalardır. Araştırma grubu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesi öğrencileri arasından, araştırmaya gönüllü olarak

³⁵ Markus & Kitiyama 1991

³⁶ Harb & Smith 2008

³⁷ Harb & Smith, (2008)

³⁸ Triandis 1996

³⁹ Harb & Smith 2008

⁴⁰ Harb & Smith 2008

⁴¹ Kurt 2000

⁴² Wasti & Erdil 2007

⁴³ Ercan, 2011

⁴⁴ Kağıtçıbaşı 2010; Özdemir & Çok 2011

⁴⁵ Öztürk, Kılıçaslan-Gökoğlu, & Karagonlar 2015

⁴⁶ Karasar 2015

katılan 18-25 yaş aralığında 330 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların 198'i (%60) kız, 132'si (%40) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Ayrıca sınıf düzeyine göre katılımcıların 71'i (%21,5) 1. sınıfa, 95'i (%28,8) 2. sınıfa, 106'sı (%32,1) 3. sınıfa ve 58'i (%17,16) 4. sınıfa devam etmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması ise 20,58 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği (6BKÖ)

Bu ölçek bireyin benlik kurgusunu altı alt boyutta; kişisel, ilişkisel dikey, ilişkisel yatay, toplulukçu dikey, toplulukçu yatay ve insancıl düzeyde ölçmeyi amaçlayan her alt boyutun beş maddeden oluştuğu toplamda 30 maddelik bir ölçektir. Bu ölçme aracı 7'li Likert olarak düzenlenmiştir. Katılımcılardan, her ifadeye 1 ile 7 arasında ne derecede katıldıklarını belirtmeleri istenmektedir. Ölçeğin her alt boyutu için alınabilecek minimum ve maksimum puan 5 ile 35 aralığındadır. Ölçekte ilişkisel dikey benliği ölçmek için aile, ilişkisel yatay benliği ölçmek için dostlar, toplulukçu yatay benliği ölçmek için okul arkadaşları, toplulukçu dikey benliği ölçmek için sosyal grup, insancıl benliği ölçmek için insanlık, kişisel benliği ölçmek için biriciklik-teklik (kendilik) bağlamları kullanılmıştır⁴⁷.

Ölçeğin geçerliğini test etmek için Harb ve Smith⁴⁸, ölçeği dört farklı ülkede üniversite öğrencilerinden oluşan; 170 İngiliz, 227 Lübnanlı, 232 Suriyeli, 226 Ürdünlü olmak üzere toplam 855 öğrenciye uygulamıştır. Toplanan veriler üzerinde her ülke için ayrı ayrı açılımlı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucuna göre açıklanan varyans; Lübnan %57, Ürdün %53, İngiltere %59, Suriye %49'dur⁴⁹. Bu bulguların devamında aynı veri seti üzerinde çoklu grup doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Sonuç olarak bütün veriler üzerinde ortaya çıkan uyum indeksleri: $\chi^2(1946) = 3.679$, $p < .01$, RMSEA = .05 ve CFI = .96'dır. Aynı zamanda ülkeler bazında gruplar üzerinde yapılan DFA'da da kabul edilebilir uyum indeks rakamları bulunmuştur. Lübnan: $\chi^2(332) = 768.67$, $p < .01$, RMSEA = .07 ve CFI = .93; Ürdün: $\chi^2(332) = 659$, $p < .01$, RMSEA = .06 ve CFI = .93; İngiltere: $\chi^2(332) = 671.9$, $p < .01$, RMSEA = .072 ve CFI = .94; Suriye $\chi^2(332) = 577.1$, $p < .01$, RMSEA = .05, ve CFI = .94'tür⁵⁰.

Ölçeğin ölçüt bağıntı geçerliğini test etmek için altı benlik kurgusu ile bu benlik kurgusuyla ilişkili değişkenler arasındaki korelasyona bakılmıştır ve korelasyonlar beklendiği gibi çıkmıştır. Örneğin, Swartz'ın değerler ölçeğindeki değerlerden öz-yönelim, başarı ve güç yönelimi ile kişisel benlik kurgusu arasında, yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur; uyma ile en güçlü ilişkiyi ilişkisel dikey benlik kurgusu arasında bulunmuş ve evrenselcilik ise insancıl benlik kurgusuyla en güçlü ilişkiye sahip olan kişisel değer olmuştur⁵¹.

Her gruptan ayrı ayrı elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, sadece Ürdün örnekleminde kişisel benlik kurgusu Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ($\alpha = .68$) hariç, $\alpha = .70$ ile $\alpha = .92$ arasındadır. Altı benlik kurgusunun dört farklı örneklemden elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .79$ 'dur⁵².

Yukarıda özetlendiği üzere 6BKÖ geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları dört farklı ülkeden elde edilen dört farklı grup üzerinde tutarlı ve benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu ölçek özellikle benlik kurgusunun ölçümünü daha kapsamlı bir şekilde ele alması (altı boyutta), benlik kurgusu ölçümlerinin bağlamsal olarak yapılması ve ölçeğin geliştirilme sürecinde toplulukçu kültürlerde de çalışmaların yapılmış olmasından dolayı tercih edilmiştir.

Süreç

6BKÖ'nün Türk kültürüne uyarlama çalışmalarının yapılabilmesi için, öncelikle ölçeği geliştiren çalışmadan sorumlu araştırmacıdan yazılı izin alınmıştır. Sonrasında çeviri aşamasına geçilmiştir. İlk aşamada ölçeğin maddeleri İngilizce'den Türkçe'ye dört uzman ve bir mütercim-tercüman tarafından çevrilmiştir. Sonra, yapılan bu beş çevri metni üzerinde madde madde karşılaştırmalar yapılarak, ölçme aracının Türkçe formu oluşturulmuştur. Ölçek uyarlamada dikkate alınması gereken noktalardan biri,

⁴⁷ Harb & Smith 2008

⁴⁸ Harb & Smith 2008

⁴⁹ Harb & Smith 2008

⁵⁰ Harb & Smith 2008

⁵¹ Harb & Smith 2008

⁵² Harb & Smith 2008

ölçme aracı bir dilden başka bir dile uyarlanırken iki dildeki ölçeğin eşdeğerliğinin sağlanması sürecidir. Ölçek uyarlamasındaki amaç, ölçeğin orijinal diliyle uyarlanmanın yapıldığı dildeki eşdeğerliğinin sağlanmasıdır⁵³. Diğer bir nokta ölçek uyarlamasında kültürel farklılıkların dikkate alınmasıdır. Ölçme aracındaki her madde ölçeğin geliştirildiği kültürdeki bireyler için ne anlam ifade ediyorsa, ölçek uyarlamasının yapıldığı kültürdeki bireyler için de aynı anlamı ifade etmelidir⁵⁴. Bu doğrultuda ölçeğin Türkçe'deki dilsel yapısının orijinal ölçekteki anlamı koruyabilmesi için ölçekte düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin, beş tercüme metninde de “friends” e karşılık “arkadaş” kavramı çıkmasına rağmen ölçekte ölçülmek isten yapı yakın arkadaş ilişkilerini ifade etmesinden dolayı “dost” kavramının kullanılması uygun bulunmuştur. Örneğin “Kendimi dostlarıma bağlı hissediyorum” maddesindeki dost yerine arkadaşım ifadesi kullanıldığı zaman toplulukçu yatay benlik kurgusunun ölçüldüğü “Kendimi fakülte/program arkadaşlarıma bağlı hissediyorum” boyutuyla ayrılmayacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Türk kültüründe daha yakın ve samimi ilişkileri ifade etmek için dost kavramının daha yaygın bir şekilde kullanıldığı için dost kavramının kullanılmasının daha doğru olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Aynı fakültede öğrenim gören 36 öğrenci ile pilot çalışma yapılmıştır. Öğrencilere ölçek maddelerinden ne anladıkları sorulmuştur ve alınan yanıtlar doğrultusunda ölçek maddelerinde düzenlemeler yapılmıştır. Ölçeğin İngilizce tercüme sürecinden sonra ortaya çıkan son formu iki dildeki cümle yapısı farklılığından dolayı orijinal ölçekteki cümle yapısı kullanılamamıştır. Orijinal ölçekte maddeler beşli gruplar halinde yazılmıştır. Cümle yapıları aynı iken sadece benlik kurgusunun ölçüldüğü altı bağlam farklılaşmaktadır. Türk kültüründe öğrenciler cümleleri okurken, bir kısmı cümle yapısını bir faktör olarak algılamakta, diğer kısmı ise aynı bağlamı bir faktör olarak algılamıştır. 6BKÖ’de yer alan her altı boyuta ait madde örneği; e ait örnek madde “kendimi *aileme* bağlı hissediyorum” (ilişkisel dikey benlik), “kendimi *dostlarıma* bağlı hissediyorum” (ilişkisel yatay benlik), “kendimi *fakültemdeki/bölümümdeki* arkadaşlarıma bağlı hissediyorum” (toplulukçu yatay benlik), “kendimi *sosyal grubuma* bağlı hissediyorum” (toplulukçu dikey benlik), “kendimi *tüm insanlığa* bağlı hissediyorum” (insancıl benlik), “kendimi *diğerlerinden farklı özel bir kişi* gibi hissediyorum” (kişisel benlik). Yukarıda verilen altı madde orijinal ölçekte ard arda yer almaktadır. Ölçme aracında aynı cümle yapısına sahip maddelerin art arda sıralanması, öğrencilerin bu cümleleri bir faktör olarak algılamalarına yol açtığı belirlenmiştir. Art arda gelen ve aynı cümle yapısına sahip maddeler bir bütün olarak algılanmıştır. Cümle yapısı değiştirilemeyeceği için çözüm olarak aynı faktörü ölçen maddelerin art arda yerleştirilmesine karar verilmiştir. Bunun üzerine aynı faktörü ölçen maddeler art arda sıralama yoluna gidilmiştir. Ölçekte yapılan değişikliklerden sonra, araştırmacı tarafından pilot uygulama yapılan grup üzerinde ikinci uygulama yapılmıştır. Uygulama sonunda aynı cümle yapısına sahip maddelerin art arda sıralanmasından kaynaklanan, bu maddelerin bir bütün olarak algılanma sorununun ortadan kalktığı görülmüştür. Ölçek maddelerinde yapılan bu düzenlemelerden sonra ölçeğin uygulama öncesi son formu elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, SPSS 23 ve LISREL 8.7 istatistik paket programları kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin psikometrik çalışmalardan önce 338 katılımcıdan oluşan veri seti üzerinde z puanları hesaplanmıştır. Bu z puanlar kullanılarak 3.5 z puanının üstünde yer alan ve aldığı değerlerle grup üyelerinden ayrıştığı görülen 8 katılımcı veri setinden çıkarılmıştır ve veri seti z puanı +3 ve -3 aralığında yer alan toplam 330 katılımcıdan oluşmuştur. Aldığı z puan değerleri 3’ten büyük olan veriler uç değer olarak değerlendirilip veri setinden çıkarılabilir⁵⁵. Öncelikle 6BKÖ’nün orijinal kültürdeki altılı yapının Türk kültüründe doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve her boyut için madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Daha sonra ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için altı boyut için Cronbach Alfa ve test tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır.

⁵³ Hambleton & de Jong 2003; Sireci & Berberoğlu 2000)

⁵⁴ Hui & Triandis 1985

⁵⁵ Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk 2012; Mertler & Vannatta 2005

Bulgular**Altılı Benlik Kurgusu Ölçeğinin 6BKÖ'nün Türkçe Formuna İlişkin Bulgular**

6BKÖ'nün maddelerine ilişkin betimsel istatistiklerin verildiği Tablo 1'de görüldüğü gibi, merkezi eğilim ölçüleri her alt boyut için birbirine yakın değerler göstermektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin 0 ile 1 arasında olması dağılımın normalliğinin kanıtı olarak kullanılabilir⁵⁶. DFA yapmak için sağlanması gereken varsayımlardan biri olan normal dağılım, ölçekteki değişkenler için çarpıklık ve basıklık katsayılarının 0 ile 1 aralığında yer alması dağılımın normal olduğunu göstermektedir. DFA yapmak için sağlanması gereken diğer bir varsayım ise DFA için yeterli örneklem büyüklüğü 300 ve üzeri olması beklenir⁵⁷. Bu çalışma ise 330 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 1*6BKÖ'ye İlişkin Betimsel İstatistik*

Maddeler	Ortalama	Ortanca	Mod	Std. Sp.	Çarpıklık	Basıklık
Madde1	5.69	6.00	7.00	1.21	-.61	-.46
Madde2	5.25	5.00	6.00	1.19	-.23	-.51
Madde3	6.32	7.00	7.00	.87	-1.03	.02
Madde4	6.21	6.00	7.00	.92	-1.02	.39
Madde5	5.99	6.00	7.00	1.09	-.88	-.07
Madde6	4.97	5.00	6.00	1.27	-.53	.09
Madde7	4.56	5.00	4.00	1.22	-.19	-.10
Madde8	5.09	5.00	5.00	1.14	-.20	-.31
Madde9	4.85	5.00	5.00	1.15	-.20	-.19
Madde10	5.26	5.00	6.00	1.19	-.50	-.15
Madde11	3.44	4.00	4.00	1.50	-.03	-.74
Madde12	3.11	3.00	4.00	1.45	.14	-.63
Madde13	3.55	4.00	4.00	1.44	.02	-.42
Madde14	3.43	4.00	4.00	1.46	.01	-.51
Madde15	3.42	4.00	4.00	1.49	.03	-.55
Madde16	4.55	5.00	5.00	1.53	-.52	-.20
Madde17	4.36	4.00	5.00	1.44	-.31	-.25
Madde18	4.48	5.00	5.00	1.41	-.45	.00
Madde19	4.49	5.00	5.00	1.40	-.50	.12
Madde20	4.53	5.00	5.00	1.50	-.50	-.09
Madde21	4.20	4.00	4.00	1.65	-.22	-.53
Madde22	3.94	4.00	3.00	1.57	.01	-.69
Madde23	5.03	5.00	5.00	1.48	-.43	-.34
Madde24	4.61	5.00	4.00	1.48	-.25	-.34
Madde25	4.58	5.00	5.00	1.44	-.21	-.34
Madde26	4.48	5.00	4.00	1.72	-.39	-.62
Madde27	4.71	5.00	5.00	1.54	-.49	-.33
Madde28	5.68	6.00	7.00	1.35	-.81	-.31
Madde29	5.65	6.00	7.00	1.32	-.75	-.35
Madde30	5.44	6.00	7.00	1.45	-.81	.05

6BKÖ'nün altı boyutlu yapısının Türk örneklemindeki geçerliğini test etmek amacıyla DFA kullanılmıştır. Ayrıca, ölçme aracının her bir alt boyutu için madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. 6BKÖ'ye ilişkin madde toplam korelasyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

⁵⁶ Rosenthal & Rosnow 2008⁵⁷ Koyuncu & Kılıç 2019; Worthington & Whitaker 2006

Tablo 2
6BKÖ'ye İlişkin Madde-Toplam Korelasyonları

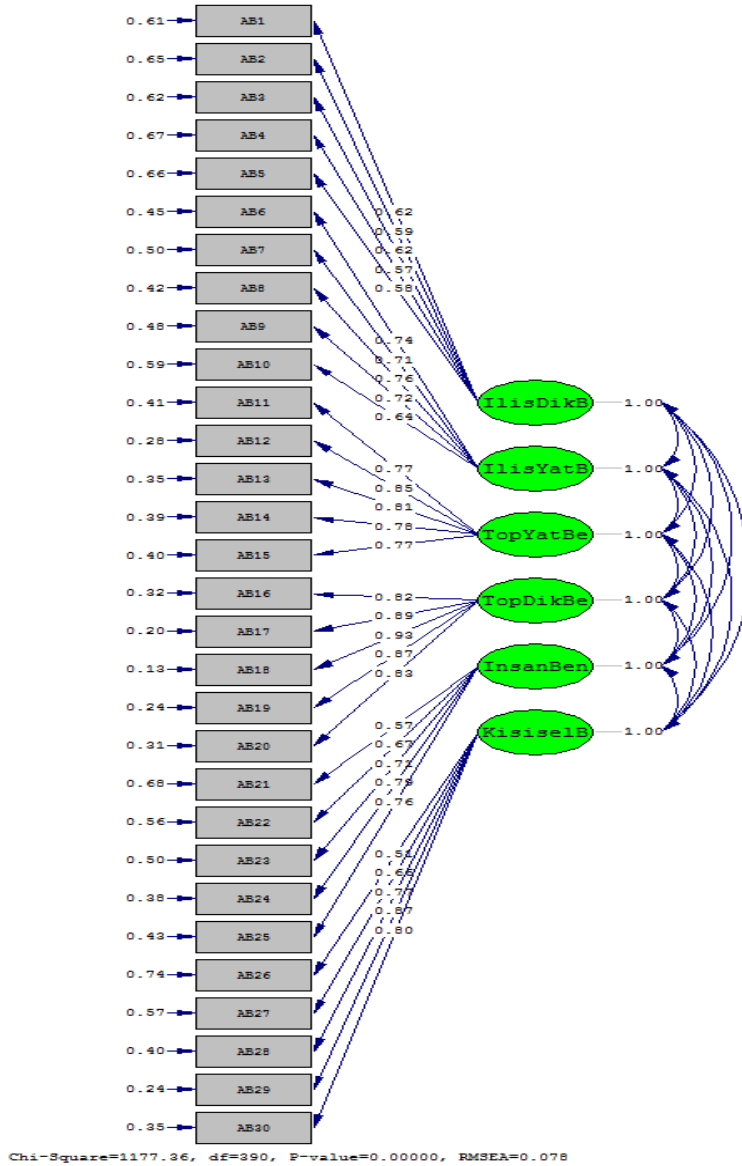
Maddeler	İlişkisel dikey benlik	İlişkisel yatay benlik	Toplulukçu yatay benlik	Toplulukçu dikey benlik	İnsancıl benlik	Kişisel benlik
Madde1	.74					
Madde2	.72					
Madde3	.67					
Madde4	.63					
Madde5	.70					
Madde6		.81				
Madde7		.78				
Madde8		.80				
Madde9		.78				
Madde10		.73				
Madde11			.82			
Madde12			.87			
Madde13			.85			
Madde14			.83			
Madde15			.84			
Madde16				.87		
Madde17				.92		
Madde18				.92		
Madde19				.89		
Madde20				.88		
Madde21					.72	
Madde22					.79	
Madde23					.76	
Madde24					.79	
Madde25					.78	
Madde26						.72
Madde27						.81
Madde28						.78
Madde29						.82
Madde30						.82

Tablo 2 incelendiğinde madde toplam korelasyonunun ilişkisel dikey benlik kurgusu için $r = .63$ ile $r = .74$, ilişkisel yatay benlik kurgusu için $r = .73$ ile $r = .81$ arasında değerler aldığı görülmektedir. Toplulukçu yatay benlik kurgusu için $r = .82$ ile $r = .87$, toplulukçu dikey benlik kurgusu için $r = .87$ ile $r = .92$ arasında değerler almıştır. İnsancıl benlik kurgusu için $r = .72$ ile $r = .79$, kişisel benlik kurgusu için ise $r = .72$ ile $r = .82$ arasında değerler aldığı gözlenmiştir. Madde-toplam korelasyonu .30'un üzerinde olmalıdır⁵⁸. Elde edilen bu sonuçlar, her alt boyut için hesaplanan madde toplam korelasyonlarının yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

6BKÖ'nün altı boyutlu orijinal yapısının Türk kültüründe geçerliğini test etmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) bütün maddelerin alt faktörlerindeki faktör yüklerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Ölçme aracındaki maddelere ilişkin yapılan DFA sonucunda elde edilen faktör yükleri Şekil 1'de verilmiştir.

⁵⁸ Nunnally & Bernstein 1994

Şekil 1

Altlı Benlik Kurgusu Ölçeği' ne ilişkin doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Faktör yükleri, gözlenen değişkenlerin örtük değişkenlerden kestirilmesindeki regresyon katsayılarıdır. Faktör yük değerlerinin oldukça yüksek olması istenilir. Genel olarak .71 üzeri faktör yükleri mükemmel, .63-.70 arası çok iyi, .55-.62 arası iyi, .45-.54 arası normal ve .32-.44 arası zayıf olarak değerlendirilir⁵⁹.

Model ile verinin uyumunu değerlendiren farklı indeksler bulunmaktadır. Her indeks model uyumuyla ilgili farklı bilgiler ortaya koymaktadır. Bu nedenle çalışmalarda birden fazla uyum indeksi rapor edilmektedir. Bu uyum indekslerinden Brown⁶⁰ (2006) Ki-kare, RMSEA, SRMR, CFI ve NNFI'nın rapor edilmesinin daha uygun olduğunu belirtmektedir. Harb ve Smith⁶¹ 6BKÖ'yü geliştirme sürecindeki çalışmada model uyumunun değerlendirilmesinde Ki-kare, RMSEA, SRMR, CFI ve NNFI değerleri kullanmıştır.

⁵⁹ Tabacknick & Fidell 2007

⁶⁰ Brown 2006

⁶¹ Harb & Smith 2008

Tablo 3

6BKÖ'nün Orijinal Faktör Yapısı İçin İyilik Uyum İstatistikleri

Uyum iyiliği indeksi	Değer	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum
X ² /sd	2.95	≤ 3 (Sümer; Kline) ⁶²	≤ 5 (Sümer; Kline) ⁶³
CFI	.93	≥ .95 (Hu & Bentler) ⁶⁴	≥ .90 (Tabachnick & Fidell; Kline) ⁶⁵
NNFI	.92	≥ .95 (Hu & Bentler) ⁶⁶	≥ .90 (Raykov & Marcoulides; Kline) ⁶⁷
SRMR	.05	≤ .05 (Brown) ⁶⁸	≤ .10 (Raykov & Marcoulides; Kline) ⁶⁹
RMSEA	.07	≤ .05 (Sümer) ⁷⁰	≤ .08 (Sümer; Kline) ⁷¹

Tablo 3 incelendiğinde DFA dan elde edilen $\chi^2 = 1149.74$ ve $sd = 390$ bulunmuştur ($p < .001$). Bu değerlerin birbirine oranı ise $\chi^2/sd = 2.95$ 'dir. Bu da iyi uyumu göstermektedir. Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) değeri .07, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) .93, normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI) .92 ve standardize edilmiş artık ortalamaların karekökü (SRMR) ise .05 olarak bulunmuştur. Bu değerler kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Maddeler için faktör yüklerinin dağılımı Şekil 1.'de verilmiştir. Elde edilen değerler 6BKÖ'nün altı faktörlü yapısının Türkçe formunun Türk örnekleminde geçerli olduğunu göstermektedir.

Altılı Benlik Kurgusu Ölçeğinin Türkçe Formunun Güvenirliği

Öncelikle 6BKÖ'nün altı boyutunda iç tutarlılığının belirlenmesi için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracının kararlılığı eğitim fakültesi ikinci sınıf öğrencilerinden bir grubun katılımıyla değerlendirilmiştir. Bu grupta yer alan 45 öğrenciye 15 gün arayla yapılan test-tekrar test uygulaması sonucunda elde edilen veriler üzerinde hesaplanan Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları hesaplanarak ölçme aracının kararlılığı değerlendirilmiştir. 6BKÖ'nün güvenirliliğine ilişkin hesaplanan Cronbach Alfa ve test tekrar test korelasyonu sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

6BKÖ'nün Güvenirliliğine İlişkin Hesaplanan Değerler

Benlik kurgusu	Cronbach Alfa (n = 330)	Test tekrar test güvenirliliği (n = 45)
İlişkisel dikey benlik	.73	.70**
İlişkisel yatay benlik	.84	.77**
Toplulukçu yatay benlik	.90	.80**
Toplulukçu dikey benlik	.94	.82**
İnsancıl benlik	.82	.76**
Kişisel benlik	.84	.75**

** $p < .01$

Tablo 4'te görüldüğü gibi, 330 kişiden elde edilen veriler üzerinde hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ilişkisel dikey benlik kurgusu için $\alpha = .73$, ilişkisel yatay benlik kurgusu için $\alpha = .84$, toplulukçu yatay benlik kurgusu için $\alpha = .90$, toplulukçu dikey benlik kurgusu için $\alpha = .94$, insancıl benlik kurgusu için $\alpha = .82$, kişisel benlik kurgusu için $\alpha = .84$ olarak bulunmuştur. 6BKÖ'nin kararlılığını test etmek için 45

⁶² Sümer 2000; Kline 2010

⁶³ Sümer 2000; Kline 2010

⁶⁴ Hu & Bentler 1999

⁶⁵ Tabachnick & Fidell 2007; Kline 2010

⁶⁶ Hu & Bentler 1999

⁶⁷ Raykov & Marcoulides 2006; Kline 2010

⁶⁸ Brown 2006

⁶⁹ Raykov & Marcoulides 2006; Kline 2010

⁷⁰ Sümer 2000

⁷¹ Sümer 2000; Kline 2010

öğrenciye 15 günlük ara ile yapılan uygulamadan elde edilen verilerle test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Korelasyon katsayısı sonuçları; ilişkisel dikey benlik kurgusu için $r = .70$ ($p < .01$), ilişkisel yatay benlik kurgusu için $r = .77$ ($p < .01$), toplulukçu yatay benlik kurgusu için $r = .80$ ($p < .01$), toplulukçu dikey benlik kurgusu için $r = .82$ ($p < .01$), insancıl benlik kurgusu için $r = .76$ ($p < .01$), kişisel benlik kurgusu için $r = .75$ ($p < .01$) olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular ölçme aracının güvenilirliğinin Türk örneklemini için yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu ölçeğin Türkçeye çevirisi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda elde edilen Türkçe form Ek'te verilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, Harb ve Smith⁷² tarafından toplulukçu kültüre sahip ülkelerinde içerisinde yer aldığı daha kapsamlı bir kültürel bağlamda geliştirilen 6BKÖ Türk kültürüne uyarlanmıştır. Üniversite öğrencilerinden elde edilen verilere uygulanan DFA sonuçları 6BKÖ'nün altı faktörlü özgün yapısının korunduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen iyilik uyum indeks değerleri ($\chi^2/sd = 2.95$, RMSEA = .07, CFI = .93, NNFI = .92, SRMR = .05) kabul edilebilir uyum ölçütlerini karşılamıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular Harb ve Smith'in ülkeler bazında elde ettiği bulgularla (Lübnan: $\chi^2/sd = 2.32$, RMSEA = .07 ve CFI = .93; Ürdün: $\chi^2/sd = 1.98$, RMSEA = .06 ve CFI = .93; İngiltere: $\chi^2/sd = 2.02$, RMSEA = .07 ve CFI = .94; Suriye: $\chi^2/sd = 1.72$, RMSEA = .05, ve CFI = .94'tür) örtüşmekte ve tutarlılık göstermektedir. Ayrıca elde edilen bu bulgular kabul edilebilir uyumu göstermektedir⁷³. Bu sonuçlar 6BKÖ'nün altılı özgün faktör yapısının 18-25 yaş aralığındaki Türk öğrencilerde doğrulandığını göstermektedir.

Faktör yük değerlerinin oldukça yüksek olması istendik sonuçtur. Bu ölçme aracındaki maddelerin faktör yük değerlerinin .51 ile .93 arasında değişkenlik göstermektedir. Tabacknick ve Fidell'e⁷⁴ göre .71 üzeri faktör yükleri mükemmel, .63-.70 arası çok iyi, .55-.62 arası iyi olarak değerlendirilmektedir. Bu ölçme aracında faktör yükleri (kişisel benlik kurgusundaki bir madde hariç) mükemmel ile çok iyi uyum değerleri almaktadır. Bu da alt boyutlarda yer alan maddelerin ilgili boyutun ölçülmesinde önemli bir yere sahip olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

6BKÖ'ye ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının ilişkisel dikey benlik kurgusu için $\alpha = .73$, ilişkisel yatay benlik kurgusu için $\alpha = .84$, toplulukçu yatay benlik kurgusu için $\alpha = .90$, toplulukçu dikey benlik kurgusu için $\alpha = .94$, insancıl benlik kurgusu için $\alpha = .82$ ve kişisel benlik kurgusu için $\alpha = .84$ 'tür. Kabul edilebilir Cronbach Alfa değerleri .70 ile .95 aralığındadır⁷⁵. Bu sonuçlar da ölçeğin kabul edilebilir Cronbach Alfa katsayısına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu Cronbach Alfa katsayısı Harb ve Smith'in⁷⁶ elde ettiği Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı (Ürdün örnekleminde kişisel benlik kurgusu boyutu hariç $\alpha = .68$) $\alpha = .70$ ile $\alpha = .92$ arasında ve altı benlik kurgusunun dört farklı örneklemdede ortalama Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .79$ ile tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen Cronbach Alfa bulguları, Harb ve Smith'in bulgularından daha yüksek güvenilirlik değerlerini göstermektedir. Ayrıca, 6BKÖ'nin kararlılığını test etmek için 45 öğrenciye 15 günlük ara ile yapılan uygulamadan elde edilen verilerle test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Korelasyon katsayısı sonuçları; ilişkisel dikey benlik kurgusu için $r = .70$ ($p < .01$), ilişkisel yatay benlik kurgusu için $r = .77$ ($p < .01$), toplulukçu yatay benlik kurgusu için $r = .80$ ($p < .01$), toplulukçu dikey benlik kurgusu için $r = .82$ ($p < .01$), insancıl benlik kurgusu için $r = .76$ ($p < .01$), kişisel benlik kurgusu için $r = .75$ ($p < .01$) olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçme aracının yüksek düzeyde kararlılık gösterdiğine işaret etmektedir.

Benlik kurgusuyla ilgili yapılacak araştırmalarda 6BKÖ'nün kullanılmasının, benlik kurgusunun daha kapsamlı boyutlarıyla ölçülmesi ve benlik kurgusu ölçümünün bağlamsal olarak gerçekleştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Özellikle toplulukçu bir kültür olarak değerlendirilen Türk kültüründe benlik kurgusunun bağlamsal olarak ölçülmesi, benlik kurgusu ölçümlerini daha somut ve daha geçerli hale getirecektir. Türkiye'de benlik kurgusunun ölçümünde kullanılan; Benlik Kurgusu Ölçeği (Kurt)⁷⁷,

⁷² Harb & Smith 2008

⁷³ Brown 2006; Hu & Bentler 1999; Kline 2010; Raykov & Marcoulides 2006; Sümer 2000; Tabachnick & Fidell 2007

⁷⁴ Tabachnick & Fidell 2007

⁷⁵ DeVellis 2016; Nunnally & Bernstein 1994

⁷⁶ Harb & Smith 2008

⁷⁷ Kurt 2000

Benlik Kurgusu ve Indcol Ölçekleri (Wasti & Erdil)⁷⁸, İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği (Ercan)⁷⁹, Ailede Özerk-İlişkisel Benlik Ölçekleri (Kağıtçıbaşı; Özdemir & Çok)⁸⁰, İlişkisel Benlik Ölçeği (Öztürk et al.)⁸¹ ölçeği ile kıyaslandığında 6BKÖ, benlik kurgusunun farklı boyutlarını ortaya koyması yönüyle, diğer ölçeklere kıyasla daha kapsamlı bir benlik kurgusu ölçümü yapabileceği düşünülmektedir. Bu bakımdan bu ölçeğin, aynı kültür içerisinde benlik kurgusu boyutlarının çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik değişkenlere göre farklılık gösterebileceği araştırmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, 6BKÖ'nün orijinal modelinde önerildiği gibi benlik kurgusunu altı boyutta ölçen yapısı doğrulanmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerin benlik kurgusunu bağlamsal olarak ölçmesi ve geliştirme çalışmalarının toplulukçu kültürlerde de yürütülmesi, ölçeğin güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olmasına katkı sağlamıştır. Bu ölçme aracına ilişkin elde edilen güvenilirlik ve geçerlik sonuçları, bu ölçeğin Türkiye'de benlik kurgusu konusunda yapılacak çalışmalarda kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu ölçme aracının uyarlama çalışması, 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin farklı yaş gruplarında güvenilirlik geçerlik çalışmaları yapılarak kullanılması önerilir. Ayrıca farklı gruplarda uygulama yapılırken ölçekte yer alan bağlamların o gruba uygun olarak düzenlenmesi önem arz etmektedir. Özellikle ölçekteki ilişkisel yatay benliğin ölçüldüğü "*Fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarım*" bağlamı tekrar yapılandırılmalıdır.

6BKÖ'nün uyarlama çalışmasındaki sınırlılıklardan biri ölçeğin tercüme tekrar tercüme sürecinde Türkçe'ye tercüme yapılmış fakat Türkçe formunun tekrar İngilizce'ye tercüme işleminin yapılmamasıdır. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı, bu çalışmanın yürütülmesi için izin alınan kurumda her iki dile hâkim bir grup yer almadığı için ölçeğin dil geçerliliğini sağlamak için her iki dile hâkim bir grup üzerinde uygulama yapılamamıştır. Bu sınırlılıkların etkisini azaltmak amacıyla küçük bir grup üzerinde ölçek maddelerinden ne anlaşıldığını belirlemeye yönelik uygulama yapılmış ve bu uygulama sonucunda elde edilen geri dönütler doğrultusunda ölçeğin maddelerinin anlaşılabilirliğini artırmak için dilsel düzeltmeler ve düzenlemeler yapılmıştır.

Bu çalışmada Harb ve Smith⁸² tarafından geliştirilen 6BKÖ'nün Türk kültürüne uyarlama çalışmaları kapsamında gerekli olan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış ve bulgular ortaya koyulmuştur. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan DFA bulgularına göre, elde edilen uyum iyiliği değerleri; benlik kurgusunun altı boyutlu yapısının, kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Benlik kurgusunun altı boyutlu yapısının Türk kültüründe de doğrulandığı ve ölçeğin bu yapıyla kullanılabilirliği sonucuna varılmıştır.

⁷⁸ Wasti & Erdil, 2007

⁷⁹ Ercan, 2011

⁸⁰ Kağıtçıbaşı 2010; Özdemir & Çok 2011

⁸¹ Öztürk et al. 2015

⁸² Harb & Smith, 2008

Kaynakça

- Banaji, M. R., & Prentice, D. A. (1994). The self in social contexts. *Annual Review of Psychology*, 45(1), 297-332. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.45.020194.001501>
- Brewer, M. B., & Chen, Y. R. (2007). Where (who) are collectives in collectivism? Toward conceptual clarification of individualism and collectivism. *Psychological Review*, 114(1), 133-151. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.114.1.133>
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: The Guilford Press.
- Choi, I., Nisbett, R. E., & Norenzayan, A. (1999). Causal attribution across cultures: Variation and universality. *Psychological Bulletin*, 125(1), 47-63. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.1.47>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- DeVellis, R. F. (2016). *Scale development: Theory and applications* (Vol. 26). Thousand Okas, CA: Sage.
- Ercan, H. (2011). İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği'nin psikometrik özellikleri ve uyarlama çalışması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(21), 37-45.
- Gudykunst, W. B., Matsumoto, Y., Ting-Toomey, S., Nishida, T., Kim, K., & Heyman, S. (1996). The influence of cultural individualism-collectivism, self construals, and individual values on communication styles across cultures. *Human Communication Research*, 22(4), 510-543. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1996.tb00377.x>
- Haberstroh, S., Oyserman, D., Schwarz, N., Kühnen, U., & Ji, L. J. (2002). Is the interdependent self more sensitive to question context than the independent self? Self-construal and the observation of conversational norms. *Journal of Experimental Social Psychology*, 38(3), 323-329. <https://doi.org/10.1006/jesp.2001.1513>
- Hambleton, R. K., & de Jong, J. H. A. L. (2003). Advances in translating and adapting educational and psychological tests. *Language Testing*, 20(2), 127-134.
- Harb, C. (1999). *Correlates of idiocentrism and allocentrism among three groups in Lebanon* (Unpublished master's dissertation). University of Sussex, United Kingdom.
- Harb, C., & Smith, P. B. (2008). Self-Construals across cultures: Beyond independence-interdependence. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(2), 178-197. <https://doi.org/10.1177/0022022107313861>
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Hui, C. H., & Triandis, H. C. (1985). Measurement in cross-cultural psychology a review and comparison of strategies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 16(2), 131-152. <https://doi.org/10.1177/0022002185016002001>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile* (Ç. Kağıtçıbaşı, Ayşe Üskül ve Esin Uzun, Çev.). İstanbul: Evrim Yayınevi. (1996).

Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36 (4), 403-422. <https://doi.org/10.1177%2F0022022105275959>

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji* (Ş. Öztürk, Çev. Edit.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. (2007).

Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications*. New York: Taylor & Francis.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (28. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kashima, E. S., & Hardie, E. A. (2000). The development and validation of the Relational, Individual, and Collective self-aspects (RIC) Scale. *Asian Journal of Social Psychology*, 3(1), 19-48. <https://doi.org/10.1111/1467-839X.00053>

Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.) New York: Guilford Press.

Koyuncu, İ., & Kılıç, A. F. (2019). Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanımı: Bir doküman incelemesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 361-388. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.7665>

Kuhn, M. H., & McPartland, T. S. (1954). An empirical investigation of self-attitudes. *American Sociological Review*, 19(1), 68-76.

Kurt, A. (2000). *Benlik tipleri ile ilgili üç kavramsal model ve ölçeğin kültür ve toplumsal cinsiyetle ilişkili olarak karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>

Markus, H. R., & Kitayama, S. (2003). Culture, self, and the reality of the social. *Psychological Inquiry*, 14(3-4), 277-283. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2003.9682893>

Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (3rd ed.). Glendale, CA: Pyrczak Publishing.

Nunnally, J., & Bernstein, L. (1994). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

Oyserman, D., Coon, H. M., & Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128(1), 3-72. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.1.3>

Özdemir, Y., & Çok, F. (2011). Ailede özerk-ilişkisel benlik ölçeklerinin lise öğrencileri için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(1), 121-132.

Öztürk, E. B., Kılıçaslan-Gökoğlu, S., & Karagonlar, G. (2015). İlişkisel benlik ölçeğinin Türkçe geçerliliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 16(2), 49-70. <https://doi.org/10.24889/ifede.268164>

- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2006). On multilevel model reliability estimation from the perspective of structural equation modeling. *Structural Equation Modeling*, 13(1), 130-141. https://doi.org/10.1207/s15328007sem1301_7
- Rosenthal, R., & Rosnow, R. L. (2008). *Essentials of behavioral research: Methods and data analysis* (3rd edition) New York, NY: McGraw-Hill.
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20(5), 580-591. <https://doi.org/10.1177/0146167294205014>
- Singelis, T. M., & Brown, W. J. (1995). Culture, self, and collectivist communication linking culture to individual behavior. *Human Communication Research*, 21(3), 354-389. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1995.tb00351.x>
- Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P., & Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-Cultural Research*, 29(3), 240-275. <https://doi.org/10.1177/106939719502900302>
- Sireci, S. G., & Berberoglu, G. (2000). Using bilingual respondents to evaluate translated-adapted items. *Applied Measurement in Education*, 13(3), 229-248. https://doi.org/10.1207/S15324818AME1303_1
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Triandis, H. C. (1996). The psychological measurement of cultural syndromes. *American Psychologist*, 51(4), 407-415. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.51.4.407>
- Van de Vijver, F., & Leung, K. (1997). *Methods and data analysis of comparative research*. Needham Heights: Allyn and Bacon.
- Wasti, A., & Erdil, E. S. (2007). Bireycilikve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: Benlik kurgusu ve INDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerlemesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(1-2), 39-66.
- Worthington, R. L., & Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806-838. <https://doi.org/10.1177/0011000006288127>
- Yamada, A. M., & Singelis, T. M. (1999). Biculturalism and self-construal. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(5), 697-709. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(99\)00016-4](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(99)00016-4)

Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması

Ek

Altılı Benlik Kurgusu Ölçeği (6BKÖ)

Yönergeler: Aşağıda sizin kendinize yönelik algılarınızı içeren bir takım ifadeler yer almaktadır. Her ifadeyi *aile, dostlar, sosyal gruplar, okul arkadaşları, tüm insanlık ve kişinin kendisi* ile ilgili altı kategori için tek tek değerlendiriniz. (Sosyal gruplar şunlardan herhangi biri olabilir; siyasi gruplar, devlet kurumları, dernekler, vakıflar ya da dini gruplar).

Sizden aşağıda yer alan her ifadeyi 1 ile 7 aralığında dereceleniz istenmektedir. Lütfen maddeleri dikkatle okuyup içtenlikle cevap veriniz ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız, karar vermekte zorluk çektiğiniz zaman size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7							
Çok az bir derecede							Orta derecede							Çok büyük bir derecede						
1. Kendimi aileme bağlı hissediyorum.																				
2. Davranışta bulunurken ailemin isteklerini göz önünde bulunduruyorum.																				
3. Ailemi ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
4. Ailemin amaç, istek ve ihtiyaçlarının farkındayım.																				
5. Ailemle güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				
6. Kendimi dostlarıma bağlı hissediyorum.																				
7. Davranışta bulunurken dostlarımin isteklerini göz önünde bulunduruyorum.																				
8. Dostlarımi ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
9. Dostlarımin amaç, istek ve ihtiyaçlarının farkındayım.																				
10. Dostlarımla güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				
11. Kendimi fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarıma bağlı hissediyorum.																				
12. Davranışta bulunurken fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarımin isteklerini göz önünde bulunduruyorum.																				
13. Fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarımi ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
14. Fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarımin amaç, istek ve ihtiyaçlarının farkındayım.																				
15. Fakültemdeki/bölümümdeki arkadaşlarımla güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				
16. Kendimi sosyal grubuma bağlı hissediyorum.																				
17. Davranışta bulunurken sosyal grubumun isteklerini göz önünde bulunduruyorum.																				
18. Sosyal grubumu ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
19. Sosyal grubumun amaç, istek ve ihtiyaçlarının farkındayım.																				
20. Sosyal grubumla güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				
21. Kendimi tüm insanlığa bağlı hissediyorum.																				
22. Davranışta bulunurken tüm insanlığın isteklerini göz önünde bulunduruyorum.																				
23. Tüm insanlığı ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
24. İnsanlığın amaç, istek ve ihtiyaçlarının farkındayım.																				
25. İnsanlıkla güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				
26. Kendimi diğerlerinden farklı özel bir kişi gibi hissediyorum.																				
27. Davranışta bulunurken diğerlerinden farklı özel bir kişi olarak kendi isteklerimi göz önünde bulunduruyorum.																				
28. Diğerlerinden farklı özel bir kişi olarak kendimi ilgilendiren olaylardan etkilenirim.																				
29. Diğerlerinden farklı özel bir kişi olarak kendi amaç, istek ve ihtiyaçlarımin farkındayım.																				
30. Diğerlerinden farklı özel bir kişi olarak kendimle güçlü bir ilişkim olduğunu düşünüyorum.																				